

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antonini Liberalis Transformationum congeries

Antoninus <Liberalis>

Basileae, 1568

VD16 A 2960

M. Antonini Imperatoris de vita sua Liber VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70288](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70288)

ni nullum locum esse & consilio, tenendum est. Hoc, si memoria teneas, multis in rebus animo ut sis tranquilliori, efficiet.

M. ANTONINI IMPERATORIS DE VITA SUA LIBER VIII.

Id quoque ad minuendam gloriæ cupiditatem facit, quòd non licet tibi adhuc totam vitam, quæ à prima tua ætate fuit, philosophicè viuere: sed cum multis alijs, tum verò tibi ipsi manifestum est factum, te procul à philosophia abesse. Conturbatæ igitur sunt tuæ rationes, cum neque ipse iam nomen philosophi facile possis adipisci, & tuum institutum repugnet. Si itaque verè perspexisti, in quo sit res posita, omitte curare quis habearis: satis autem sit tibi, si reliquum vitæ arbitrio nature exigas. Quid ea velit, cogita: hinc te nihil diuellat. Expertus enim es, circum quot res vagatus, nusquam vitam beatam inueneris: non in ratiocinationibus, non in diuitijs, non in gloria, non in voluptate, nullibi. Vbi verò est? in agendo ea quæ hominis natura requirit.

Quo-

Quomodo ita aget? Si ea habeat decreta, à quibus consentaneæ appetitiones & actiones veniant. Quæ sunt illa? de bonis & malis. Scilicet, nihil esse bonum homini, quod non reddit iustum, temperantem, fortem, liberalem: nihil malum, nisi quod horum contrarium efficiat.

In omni actione à te ipso quære, Qualis ea mihi est? an me eius poenitebit? Paulo post moriar, & omnia è medio tollentur. Quid præterea requiro, si præsens actio animalis est mente præditi, societatis hominum studiosi, & Deo æqualis.

Alexander, Caius & Pompeius, quid hi ad Diogenem, Heraclitum, vel Socratem? Hi enim nouerant res, earum causas, materias: ita erant ipsarum mentes instructæ. Ibi verò quibus in rebus esset prudentia, & seruitus. Nihilominus eadem facient, etiam si tu te ruperis.

Primum est hoc, Ne perturberis: omnia secundum vniuersi naturam eueniunt: paulo post nusquam eris, sicut nunc Adrianus & Augustus. Deinde in rem ipsam intueri, eamq; considera: recordatusq; debere te esse bonum virum, ac quid hominis natura velit, age id quod
pro-

propositum est constanter, ac iustissimè tunc te egisse puta: modò placidè, verecundè, & citra simulationem egeris.

Vniuersi natura hoc agit, vt quæ hoc modo habent, aliò mutet, & ex vno loco in alium res transferat. Omnia constant mutationibus, neq; quicquam metue: nihil enim noui, omnia vsitata eueniunt, & æqualiter dispensantur. Cæterum vnaquæq; natura, si recta via ingrediatur, sibi ipsi sufficit. Natura autem intellectu prædita id facit, si in cogitationibus id obseruet, ne falso aut obscuro ad stipuletur: impetus animi ad eas solû actiones dirigat, quæ faciunt ad societatem hominum: ea tantum appetat, & viuet, quæ in nobis sunt posita: omnia quæ à communi natura tribuuntur, grata habeat. Huius enim pars est, sicut natura folij naturæ stirpis pars est: nisi quòd hæc est eius naturæ, quæ & sensu & intellectu carens, impediri possit. Hominis natura, pars est naturæ quæ impediri non possit, intelligat, & iusta sit: siquidem æqualiter, & pro dignitate vniuscuiusuis, tempora, substantiam, actionem, & euentu diuidit. Cósidera autem æqualitatem eam inuēturum te, si singulas res examines:

nes:

nes : sin vnā cum vniuersis conferas,
non item.

Atqui licet libidem arcere, voluptati-
bus & doloribus superiorem esse, itemq;
gloriola : licet etiam stupidis & ingratis
non irasci.

Nemo te audiat vitam aulicam repre-
hendere, ac ne tuam quidem ipsius.

Pœnitentia est, repræhensio quædam
sui ipsius, propter bonum aliquod dimis-
sum: bonū verò oportet vtile esse, ideo-
que eius cura est habenda viro bono &
honesto. At nullus talis pœnitentia du-
cerur, ob neglectam aliquam voluptatē.
ergo voluptas neq; in bonis est, neq; in
vtilibus numeranda.

Res ita expédendæ sunt. Quid est hoc
per se, & sua propria cōstitutione quæ
eius substantia & materia, quæ forma?
quod eius in mundo officium, ac quan-
diu permanet? Si difficulter à somno ex-
pergiscaris, reminiscere, consentaneum
esse tuæ constitutioni, & naturæ huma-
næ, vt aliquid agas quod cœtui humano
profit. At dormire, etiam brutis est cō-
mune. Quòd autem vnicuiq; secundum
naturam est, id & magis proprium ei est,
& cognatius, adde etiā gratius. Hoc ad-
fiduò

fiduò & quibuscunq; incidentibus cogitationibus si fieri possit, in promptu habendum.

Si de natura, affectibus, aut alijs rebus disputare cum aliquo libet, statim teipsum antè interroga: Quænam is sentit de bonis & malis. Nam opiniones de voluptate & dolore, eorumq; efficiētibus, de honore, ignominia, morte, vita. *

Non debet mihi nouum aut mirum videri, si quæ res hoc aut hoc modo agant: cogitabo enim, ita opus esse fieri. Cogitabo, sicut turpe sit velle me in miraculum rapere, si ficus fructum suum producat: ita etiam, si mūdus ea proferat, quorum est ferax: etiam medico & gubernatori turpe sit, mirari velle, si quis febricitaret, aut si aduersus ventus existeret.

Memento, mutare sententiam, & rectè monenti obsequi, perinde esse liberi. Tua enim actio secundum tui animi imperum sit, atque iudicium, tuamq; mentem.

Si in tua est potestate, cur facis? sin in alterius, quid repræhendis? at omōsne, an Deum? quorum vtrumq; est cum insania coniunctum. Nihil igitur repræhendendum. Nam si potes, vel eum qui caus
s sa est,

sa est, corrige: vel, si prius nequis, rem ipsam: sin neutrum, quid iam tibi profuit repræhendisse? Atqui nihil frustra faciendum.

Quod moritur, non excidit è mundo: nam vt constat & mutatur, ita etiam dissoluitur in elementa, quæ tibi sunt cum mundo communia. atq; hæc ipsa etiam mutantur, neq; indignè ferunt. Vnumquodq; est ad certum finem factum: vt vitis, equus. Quid mirum? etiam sol, & reliqui dij possunt dicere, cuius rei causa facti sunt.

Tu verò cuius causa? num voluptatis? vide an hoc ferat intellectus.

Natura consilium inijt de vniuscuiusque rei tam fine quàm initio & duratione. Si quis pilam in sublime iaciet, quidnam ea vel cùm effertur, vel cùm deferretur, aut cadit, quid boni malie patitur? Quid bullæ boni accidit, si cõstet: aut mali, si dissoluatur? Idem de lucerna possis intelligere. Cogita quid fiat corpusculo, si senescat, si ægrotet, si scortetur.

Breuis vita est & laudantis, & eius qui laudatur: eius qui mentionem facit, & eius cuius mentio fit: præterea fit hoc in angulo portionis mundi, ac neque ibi
qui.

quidem omnes consentiunt, imò ne sibi
quidem ipsi quisquam. Tota verò terra
punctum est.

Animum aduertè subiectę rei, aut opi-
nioni, actioni, aut dicto. Meritò hæc pateris,
malles verò cras bonus fieri quàm ho-
die. Si quid ago, id ita fit à me, vt ad be-
nefaciendum hominib. referatur. Acci-
dit mihi aliquid, refero id ad deos: om-
niumq; rerum fontē, & originem, à qua
omnia inter se connexa dependent.

Lauare, quæ tibi res videtur? Oleum,
fudor, sordes, aqua, strigmēta: omnia abo-
minanda. Ita se omnis pars mundi, om-
nisq; res subiecta habet.

Lucilla Verum, deinde Lucilla secun-
da Maximum: secunda Diotimum, Fau-
stinam: Antoninus hæc omnia. Ceterum
Adrianum, inde Celer. *Vbi verò auste-
ri illi & vates, & inflati? vt ex austeris
Charax, & Demetrius Platonius, Eudē-
mon, & si qui alij tales. Omnia in diem
durāt. iam pridem mortui sunt: quorun-
dam ne minimo quidem tempore dura-
uit memoria: quidam fabula facti sunt:
nōnulli etiam è fabulis iam euanuerunt.
Id igitur memoria tenendū, quòd neces-
se erit aut dissipari tuam mixturā, aut ex

ringui animulam, aut mutari, & aliò transferri.

Læticia hominis est, vt faciat quæ ei sunt propria. Propria autem eius sunt: beneuolentia erga suum genus, contemptus motuum qui sunt in sensibus, distinctio inter visa probabilia, contemplatio nature vniuersi, & eorum quæ secundum eam fiunt. Item tres respectus: vnus ad causam proximam: alter ad diuinâ causam, à qua omnia omnibus eueniunt: tertius ad eos qui nobiscum viuunt. Dolor aut corpori malus est, ergo ipsum id pronunciet: aut animo. Sed animus potest suam tranquillitatem & serenitatem cõseruare, neq; dolorem pro malo ducere. Omne enim iudicium, omnis impetus, appetitio, & inclinatio intus est: neq; ei dolor quicquam mali affert. Quare omnia visa tolle ex animo.

Continenter te ipsum admone: nunc in mea est potestate, vt in animo hoc nihil sit maliciæ, nihil cupiditatis, nihil tumultus: ac cum omnia ita cernam, vti sunt, singulis vtor pro ipsorum dignitate. Hoc tibi licere memineris secundum naturam.

Loquere & in senatu, & cum quibuscunq;

cunq; hominibus compositè. Sana oratione non est apertè semper vtendum. *

Aula Augusti, vxor, filia, nepotes, posterii, soror, Agrippa, cognati, propinqui, amici, Areus, Mæcenas, medici, sacerdotes: omnino totâ aulam mors abripuit. Deinde etiam accede, vbi non vnus modò est mortuus homo. vt vrbs Pompeij perierunt. monumentis etiam inscribi videmus, fuisse aliquem suæ familiæ vltimum. Quàm anxij verò fuere maiores eius, vt aliquem successorem relinquerent: & tamen necesse est aliquem esse vltimum.

Vita componenda est ita, vt constet vniuscuiusq; actionis ratio. Quarum si vnaquæq; suum, quantum eius fieri potest, præstet officium, contentus sis: atq; id quo minus fiat, nemo tibi obstare poterit. Sed obstabit, inquis, aliquid extrinsecus. Nihil quidem, quod iusticiæ, modestiæ & prudentiæ impedimento sit. Atqui fortassis aliquid vim agendi habens impediatur? quin tu id impedimentum boni consule: sicq; statim facto transitu ad id quo conceditur moderato, alia emerget tibi actio, quæ ad eam de qua loquimur constitutionem quadret. Accipiendum

piendum sine fastu, dimittendum cum facilitate.

Si quando vidisti manum abscissam, vel pedem, caputue amputatum alicubi seorsim à corpore iacere, cogita ei se adsimilare quantum in ipso est, hunc qui improbat ea quæ ipsi eueniunt, seq; à cõmuni societate seiungit, aut agit aliquid ab ea alienum. Ita tu te ipsum ab vnitione naturali abrupisti, cuius eras pars natus: nunc verò te ipsum abscidisti. Id verò scitum est, quòd iterum tibi licet ei adiungi: id quod nulli alij parti Deus cõcessit, vt separata & auulsa rursus inolesceret toti. Hic mihi bonitatem considera, quæ homini tantum honoris detulit. Nã & initio ipsius in manu posuit, ne à toto auelleretur: & deinde, vt auulsus redire, iterumq; concrescereq; & locum partis recuperare posset, dedit. Nã quemadmodũ singulæ ferè rationis cõpotes naturæ ab ea cæteras facultates, ita nos quõque hãc ab ipsa accepimus. quẽadmodum enim ipsa omne id quod obstat & resistit, cõuertit, & fato subijcit, suamq; partẽ efficit: ita animal ratione præditum potest omne impedimentũ pro sua materia accipere, eoq; vti ad id quod intenderat.

Ne

Ne te cogitatio totius vitę confundat: neq; animum aduerte ijs quę multa videntur dolorem posse afferre. Sed singulis rebus oblati, à te ipso quære, quidnam in ea re sit intolerabile: id enim pudebit te fateri. Deinde memineris, neque præterita tibi, neque futura ullam afferre molestiam, sed præsentia tantum. At hæc extenuantur, si suis ea limitibus determines, cogitationemque tuam redarguas, si ea tam exiguę rei non sit ferendæ.

Num iam domini tumulo adfident Panthea, aut Pergamus? Num Adriani sepulcro Chabrias & Diotimus? ridiculum hoc. Quid verò si adfiderent, sentirentne illi? aut voluptatem caperent, si quidem sentirent? aut si eam cepissent, an eo immortales essent redditi? Nonne his quoque fatum fuit, vt senes & vetulæ prius fierent, inde morerentur? Quid autem illi postmodò facient, his mortuis? Omnia hæc fœtida sunt, & tabus in sacco.

Si acutè videre potes, aspice & quàm sapientissimè iudica, inquit ille.

In constitutione animantis mente præditi, nullam inuenio virtutem quæ

iusticiam expellat: sed quæ voluptatem eijciat, video continentiam.

Si tuam opinionem detrahas ab eo quod videtur dolorem afferre, ipse in tutissimo es collocatus. Quis ipse? Ratio. Verùm ego, inquires, non sum ratio. Esto. Proinde ratio seipsam ne dolore afficiat: Si quid aliud in te est quod lædatur, ipsum de se iudicet.

Cùm impeditur sensus aut appetitus, id malum accidit vegetatrici animæ: quæ & alia ratione offenditur. Ita si mens impediatur, fit cum damno mente prædictæ naturæ. Hæc omnia ad te transfer. Dolor, voluptas, attingunt te? Si visus impediatur quo minus cernat, impeditur iam sensus. Quòd si absq; exceptione aliquid appetis, iam id cum rationis capacis partis incommodo fit; sin commune tibi propositum est, neq; læsus es, neq; impeditus. Mētis quidem proprias actiones nihil aliud impedire potest: nō enim attingitur ab igni, ferro, tyranno, aut calumnia, aut alia vlla tali re.

Sphæra cum fit, rotunda manet.

Indignum est, me mihi ipsi dolorem afferre, qui nullum vnquam alium lubēs læserim.

Alijs

Alijs aliæ res læticiam afferunt: mihi, si pars mei princeps sana sit, neq; aueretur quenquam vel hominem, vel humanum casum: sed omnia placidis aspiciat oculis, omnia accipiat, ijsq; vtatur vti dignum est.

Disce præsens tempus tibi ipsi gratificari. Qui commendationem posteritatis magis curant, non reputant eos horum similes futuros, quos nunc ægrè ferunt: atq; ipsos etiam mortales. Porro quid omnino tua interest, si talibus ij vocibus te cantent, aut ita de te sentiant?

Tolle me, & pone quocunq; volueris: ibi enim vtar genio meo propitio: id est, contèto, si habeat se & agat naturæ meæ consequenter.

Id verò an dignum est, vt malè propterea habeat animus meus, ac seipso deterius? abiectus, appetens, anxius, perterritus? Ecquid eo dignum inueniam? Homini nihil accidere potest quod non sit humanum: neq; boui, viti, saxo quicquã, quod non sit consentaneum eius naturæ. Quòd si vnicuiq; id contingit quod & consuetum est, & naturale, quid est cur indigneris? nihil intolerabile tibi communis adfert natura. Sin pro-

pter extraneam aliquam rem perturbaris: non illa tibi, sed tuum de ea iudicium, molestiam affert: id verò ut aboleas, in tua est potestate. Quòd si quid eorum quæ in te sunt, te molestat, quis est qui prohibeat, ne opinionè emèdes? Similiter si doles te hoc non agere, prodest cogitare, cur non potius agas aliquid, quàm doleas: sin aliquod potentius obstat, noli dolere, cùm non fiat tua culpa, ne agas. At videtur viuendum non esse, nisi hoc agatur. placidius ergo vitam relinque: quando & is qui agit, moritur æquus impediens.

Memento partem tui principem superari non posse, cum in se collecta se ipsa contenta est: neq; quicquam præter voluntatem agat, etiam si non instructa ratione pugnam conserat. Quid ergo fiet, si etiam à ratione parata, circûspectè de rebus iudicet. Itaq; mens ab affectibus libera, arx est: nihil enim munitius homo habet, quò refugiens superari non potest. Id qui non vidit, indoctus est: qui vidit, neq; eò refugit, infortunatus.

Si quid visa aut cogitationes tibi renūciant, caue aliquid tu addas. Renunciatum est, aliqùè tibi malè dixisse. Esto id
alla-

allatum: non tamen id quoq; esse te læsum. Video puerum ægrotare. video: sed quod in periculo sit, non video. Ad hunc modum semper insiste primis visis, nihil ipse intus adijce: ita nihil mali erit. Imò hoc adde, nosse te omnia quæ in mundo eueniunt.

Cucumis amarus est, omitte eum: vespres in via sunt, declina eas: neq; verò dicas, Curnam hæc in mundo sunt facta? ridereris enim ab homine naturæ rerum indagatore: haud secus quàm à fabro aut futore, si damnares, quòd in officinaamenta & resecamenta operum videres. Atqui hi ea possunt aliquò abijcere: vniuersi natura nihil extra se habet. verùm hoc in eius arte potissimùm mirari decet, quòd cum seipsam circumscripssisset, omnia quæ in se habet, quæ obnoxia corruptioni, senioq; & nullius esse vsus videantur, in seipsam transmutat, rursusq; ex his alia noua efficit: ita vt neque substantiã extra se requirat, neq; locum, quò viliores res eijciat. Contenta est igitur suo loco, materia, & arte.

Neq; in rebus agendis fluctuandum est, neque in communi vita turbandum, neque cogitationibus vagandum, neq;
omnino

omnino animus contrahendus, aut subito impetu efferendus, neq; vita occupationibus inanibus atterenda. Cędes peragunt homines, mactant, execrantur: quid hæc possunt, quo minus mens tua permaneat pura, prudens, modesta, iusta? Quemadmodum si quis limpido & dulci fonti assistēs, ei conuicium faciat: ille quidem ob id non cessat puram aquā scaturire: quin & si quis lutum aut ster- cus inijciat, tamen statim illa dissipabit atq; eluet, neq; ab ijs obturabitur. Quid ergo agendum, vt fontem perennem habeas, non cisternam? Compose te ipsum vt sis ad omnes horas liber, mansuetus, simplex, verecundus.

Qui nescit esse mundum, nescit vbi sit. Qui nescit, cuius rei causa sit natus, neq; quis ipse sit, neq; omnino mundum esse scit. Quorum alterutrum cui deest, is cuius gratia extiterit, dicere nequeat. Vter verò tibi elegantior videtur: is qui plaudentium fugit laudem: an illi, qui neq; vbi, neq; qui sint, cognoscunt?

Laudari cupis ab homine, q seipsum spacio vnus horæ ter execratur? placere vis homini, qui ne sibi quidē ipse probatur? nisi is probetur sibi ipsi, qui ferè omnium

nium eorum quę egerit, pœnitentia corripitur.

Non iam tantùm vnà spirandus est circumfusus aer: sed & consentiendum cū mēte, quę vniuersa cōplectitur. Haud enim minus vis intellectrix omni ei quod eam trahere potest, circumfusa est, quàm spiritus spirare volenti.

Generatim malicia mundo nō obest: in specie autem, nihil lædit proximum. Soli ei obest, cui & concessum est: vt cum primum ita voluerit, liberari ea possit.

Non magis ad meam voluntas aliena pertinet, quàm vel anima eius: vel caro. Nam et si maximè verum est, vnū quenq; nostrū esse alterius causa natum: tamē principes nostrū partes, suū quælibet dominium obtinēt. Etenim cur alterius malicia mihi esset malo? cum non sit visum Deo, vt in alterius sit potestate, esse me infelicem.

Sol diffusus esse videtur? atq; omnino quidem fusus est, non tamen effusus. Fusio enim eius, extensio. Itaq; & fulgores eius, quos nos radios, actinas ab extendendo Græci dicunt. Quæ autem sit natura radij, videre est, si inspicias lumen solis per angustum in vmbrosam domū
immis-

immisū. Rectā enim immittitur: & diuiditur ad obiectum solidū corpus, quòd aerem intercipit: ibi verò permanet, neq; decedit. Ita & intellectū fundi ac diffundi, non tamen effundi oportet: quippe vt extendatur, neq; vi & temerario impetu ad obiecta impedimenta impingat: neq; concidat, sed perstet, & illustret id à quo accipitur. Id quidem quod eum transmittet, splendore seipsum priuabit.

Qui mortem metuit, aut amissionem sensuum timet, aut diuersum sensum. Quod si amittet sensum, nihil utiq; mali sentiet: sin alium sensum adipiscetur, aliud erit animal, neq; amittet uitam.

Homines: vnus alterius causa nati sunt. Disce igitur, aut fer.

Aliter iaculum, aliter mens fertur. Hęc enim etsi cauta sit, & in deliberatione versetur, rectā tamen fertur. ingredi in principem cuiusuis partem: præbet autem etiam alij vnicuique ingredi in suam principalem partem.

M. ANTO.